

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmmvla Caietani

Cajetan, Thomas

Antverpiae, 1575

Emptio debet esse discreta, & modo debito exercenda.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41716

Eleëmosyna. 125

*Eleëmosyna duobus casibus est neces-
sario non omittenda.*

Eleëmosynam non facere, est peccatum mortale in duobus tantummodo casibus. Primus est, si quis habet de superfluo naturæ & personæ. Et tunc quia præceptum hoc (scilicet, quod superest, eleëmosynam date) est affirmatiuum & obligat pro loco & tempore, &c. propterea fidei ac prudentiæ illius qui superfluum habet, commissum intelligitur: quando & quibus actualiter dispenset illud superfluum, simul vel successiuè, vt melius sibi videbitur.

Secundus est, quum apparet pauper in extrema necessitate constitutus, iuxta illud Ambrosii, *Pasce fame morientem: si non paupisti, occidisti.*

Et in primo casu intellige duo. Primò superfluum non consistere in puncto: quoniam sicut multis ablati ab aliquo, non censetur quis indigens: ita multis adiunctis non propterea superfluit. Secundò, quòd superfluum in tali latitudine consistens, iudicandum est cõsideratis sumptibus honorabilibus etiam filiorum, familiæ, status munificentia, magnificentia, cõmunibus euentibus, hæredibus, & aliis eiusmodi ita vt rarò videatur contingere, vt homo secundum statum gloriosè viuens, superfluum habeat. In secundo quoque casu intellige extremam necessitatem, non quando emissurus est spiritum: sed quando ob defectum necessariorum apparet, quod ille moritur, nisi ei succurratur de necessariis modo, quando possunt ipsi prodesse subuentiones, antequàm desperetur de vita illius.

*Emptio debet esse discreta, & modo
debito exercenda.*

Emere rem minoris iusto pretio ex intentione emendi seu soluendi minus iusto pretio, tunc hoc
&c.

&c. peccatum mortale est: quia contra iusticiam læditur proximus, minus habendo quàm habere debeat. Circa iustum autem pretium quid sit, oportet non falli, quoniã iustum pretiũ non solum est illud quod communiter in illa patria currit, sed illud quod nunc hic sub hoc vendendi seu emendendi modo potest cõmuniter inueniri: ita quod licet res aliqua Romæ à mercatoribus vendatur centum, si eadem res Romæ vltro exposita venditioni, siue subhaftando siue per proxenetas non inuenit emptorem nisi pro septuaginta (tum quia vltro nec merces vilescunt: tum quia emptores pauci inueniuntur pro tunc: aut quia non indigent re illa: aut quia non habent pecuniã promptam pro re illa: aut quia non curant habere illam; iustum tunc ibi huius rei pretium cõstruitur septuaginta) ita quod non peccat illi qui ex eo quod videt, quod res illa vœnalitati exposita potest haberi tali pretio, puta septuaginta, inducuntur ad emendũ. Nec redditur iniustum pretiũ ex causa, puta necessitate dicitur ac per hoc non voluntarie venditur: quia inopia qua cogitur quis ad vendendum, non reddit venditionem inuolutariam: alioquin etiam si rigido pretio venderet, inuolutaria redderetur venditio: quod constat esse falsum. Eadem siquidem ratione iustum pretium est, quod nunc hic sub hoc modo vendendi vel emendi inuenitur communiter: qua ratione iustum quoque est pretium quum post bella, aut pestes, domus, agri, horti, &c, emuntur vilissimè, quia non inueniuntur emptores. Et eadẽ ratione gemmæ quæ emptæ fuerat millæ, modò emuntur centũ, quia non inueniuntur emptores. Et similiter transeunte naui aliqua videmus emi res vilius, quã ibi valeant, quia non inueniuntur emptores nunc pro alio pretio. Et sic de similibus. Et si hæc latius discussã cupis videre cum suis fundamentis, vide commentaria nostra

nostra in primo articulo, quæstio. lxxvii. secunda secunda. Et pro nunc vide differentiã pretii, inter rem expectantem emptorem, & seipsum non expectantem emptorem, & clarificabitur intellectus tuus. Domus enim expectans emptorem, venditur quantum valet absolute: domus autem nõ expectans, venditur quantum inuenitur. Et tunc verè venditur quantum valet nunc hic exposita: quamuis non vendatur quantum valeret expectans emptorem. Iustum autem pretium est, non quantum valeret si expectaretur: sed quantum valet nunc, hic, & reliquis singularibus quæ tunc occurrunt pensatis: vt patet in pignoribus quæ auctoritate curiæ à pauperibus propter debita ablata, exponuntur sub hasta plus offerenti. Et scito quod emens minoris iusto pretio, circa tamen medietatem: licet excusetur à iure ciuili, nõ tamè excusatur à iure diuino. Permissiuè siquidem iure humano dicitur licitum decipere citra dimidium iusti pretii: sed lex Domini immaculata est, secundum quam peccatũ mortale est lædere proximum in quacunque re notabili. Emerere iura aliena temporalium bonorum licet in se nullum peccatum sit, si tamen litigiosa sint, aut futura credantur, turpe videtur: quòd non deceat hominũ lites quærere. Et si minoris iusto pretio emat, peccat: & nõ tenetur ei secundũ ciuilia iura debitor plus dare, quam emerit. Et sicut alia iura, ita iura quoq; creditorum (quibus scilicet debentur pecuniæ mutuatae aut censuales: & breuiter ex quocũq; contractu licito, siue debeantur in præsentĩ, siue in futuro certo tempore) possunt licitè emi, dummodo iusto pretio emantur. Iustũ autè talium iuriũ pretium est: quod comiter inuenitur absq; dolo, fraude &c. sicut in cæteris vanalibus tãtum valet res, quantum vendi potest. Contingit autè in huiusmodi iura paruo vendi, & tãtum iusto pretio: quia paucos inueniunt emptores.

ylescuna

valescunt enim res quæ à paucis emuntur: & propter penuriam pecuniæ, sicut cæteræ res valescunt, quando & vbi rara currit pecunia.

Emptio multis causis dicitur illicita.

EMPTIO est illicita multipliciter. Primò ex fraude iusti pretii: vt si quis cognoscens pretiosam gemmam, de manu rustici non cognoscentis quid habet, emat vno carlino. Nam voluntaria commutatio ex notitia prouenit. Simile est enim ac si aurum pro aurichalco ab ignoranter vendente quis emeret. Et tenetur huiusmodi emptor ad restitutionem damni, vltra peccatum. Secus autem esset, si tam emente quam vendente ignorantibus, committunt se fortunæ, valeat quantum valeat, tunc enim bona fides vtriusque & voluntas commutandi cum iniuria discussionis, transfert dominium licitè. Si quis quoque emptor cognoscit pretium gemmæ: & monet rusticum quod ipse vult cum bona conscientia habere absque scrupulo etiam si valeret mille aureos, & clarè explicat quòd pro donato habeatur quicquid amplius est, non videtur iniustè emere: ex quo dominus rei monitus cum protestatione, non curat discutere rem suam propterea quia non emit, sed inuenit eam. Et emptor non tenetur ei explicitè affirmare quantum valeat: quum habeat alios vnde possit inquirere & scire.

Secundò ex fraude in substantia, quantitate, aut qualitate: vt si quis ab ignorante emeret quasi aurichalcum aurum, aut in magno pondere pro paruo: aut quasi vitiosam rem, quum esset absque vitio. Tertio, anticipata solutione, vt si quis minoris emit, quia prius soluit: vt faciunt ii, qui emendo fruges assignandas primo tempore præsoluunt minus. Adverte quòd in huiusmodi emptione spectatur ad æstimatum pretium tempore assignationis frumenti. Et

proq